

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

5 юли 2018 година*

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Специална компетентност — Член 5, параграф 3 — Деликтна или квазиделиктна отговорност — Място на настъпване на вредоносното събитие — Място на настъпване на вредата и мястото на събитието, причинило вредата — Иск за обезщетение на вреда, за която се твърди, че е причинена от антиконкурентно поведение в различни държави членки — Член 5, параграф 5 — Дейност на клон — Понятие“

По дело C-27/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Lietuvos apeliacinis teismas (Апелативен съд, Литва) с акт от 12 януари 2017 г., постъпил в Съда на 19 януари 2017 г., в рамките на производство по дело

AB „flyLAL-Lithuanian Airlines“, в ликвидация,

срещу

„Starptautiskā lidosta „Rīga“ VAS,

„Air Baltic Corporation“ AS,

в присъствието на:

„ŽIA Valda“ AB,

„VA Reals“ AB,

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: М. Plešič, председател на състава, А. Rosas, С. Toader (докладчик), А. Prechal и Е. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: М. Bobek,

секретар: М. Aleksejev, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 16 ноември 2017 г.,

* Език на производството: литовски.

като има предвид становищата, представени:

- за AB „flyLAL-Lithuanian Airlines“, от R. Audzevičius, advokatas,
- за „Starptautiskā lidosta „Rīga“ VAS, от R. Simaitis, M. Inta и S. Novicka, advokatai,
- за „Air Baltic Corporation“ AS, от R. Zaščiurinskaitė, D. Pāvila, I. Norkus и G. Kaminskas, advokatai,
- за „ŽIA Valda“ AB и „VA Reals“ AB, от P. Docka, advokatas,
- за литовското правителство, от D. Kriauciūnas и R. Dzikovič, в качеството на представители,
- за латвийското правителство, от I. Kucina и J. Davidoviča, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от M. Wilderspin и G. Meessen, както и от A. Steiblytė, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 28 февруари 2018 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5, параграфи 3 и 5 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74 и поправка в ОВ L 10, 2014 г., стр. 32).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между, от една страна, AB „flyLAL-Lithuanian Airlines“ (наричано по-нататък „flyLAL“), литовско дружество в ликвидация, както и встъпилите страни „ŽIA Valda“ AB и „VA Reals“ AB, и от друга страна, две латвийски дружества — „Starptautiskā lidosta „Rīga“ VAS (наричано по-нататък „летище Рига“) и „Air Baltic Corporation“ AS (наричано по-нататък „Air Baltic“), в рамките на който се иска твърдяното антиконкурентно поведение, предприето от летище Рига и Air Baltic, да бъде обявено за противоречащо на членове 101 ДФЕС и 102 ДФЕС и последно посочените дружества да поправят настъпилата от това вреда.

Правна уредба

Правото на Съюза

Брюкселската конвенция

- 3 Член 5 от Брюкселската конвенция от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), изменена с последващите конвенции за присъединяването към нея на новите държави членки (наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“), гласи следното:

„Срещу лице с местоживее в една договаряща държава може да бъде предявен иск в друга договаряща държава:

[...]

3. при дела, свързани с непозволено увреждане, деликт или квазиделикт — в съдилищата на мястото, където е настъпило вредоносното събитие;

[...]

5. по отношение на спор, породен от дейността на клон, представителство или друга форма на установяване — в съдилищата на мястото, където се намира клонът, представителството или другата форма на установяване“.

Регламент № 44/2001

- 4 Съображения 11, 12 и 15 от Регламент № 44/2001 гласят:

„(11) Правилата за компетентността трябва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживееето на ответника и винаги трябва да е налице на това основание, освен в няколко ясно определени ситуации, когато [предметът] на спора или автономията на страните изисква или предполага различен свързващ фактор. Местоживееето на правния субект трябва да се определи автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат конфликти на юрисдикции.

- (12) Наред с местоживееето на ответника трябва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто [правораздаване].

[...]

- (15) В интерес на хармоничното упражняване на правосъдие е необходимо да се минимизира възможността от едновременни производства и да се гарантира, че в две държави членки няма да се произнасят противоречащи си съдебни решения. [...]“.

- 5 Член 2, параграф 1 от този регламент, с който се предоставя обща компетентност на съдилищата на държавата по местоживеенето на ответника, гласи следното:

„При условията на настоящия регламент, искиве срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

- 6 Съгласно член 5 от посочения регламент:

„Срещу лице, които има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искиве в друга държава членка:

[...]

- 3) по дела относно гражданска отговорност, *delict* или *quasi delict* — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие;

[...]

- 5) по отношение на спорове, произтичащи от дейността на клон, агенция или друг вид представителство — в съдилищата на мястото, където е разположен клонът, агенцията или представителството;

[...]“.

Литовското право

- 7 Съгласно член 782 от *Civilinio proceso kodeksas* (Гражданско-процесуален кодекс) Съдът е длъжен да провери служебно дали висиящото пред него производство е от компетентността на литовските съдилища.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 8 Литовският въздушен превозвач flyLAL по-специално извършва полети от и към летище Вилнюс (Литва).
- 9 През 2004 г. латвийският въздушен превозвач Air Baltic започва да извършва полети от и към това летище, като част от тези полети са по същите направления като тези, които са обслужвани от flyLAL.
- 10 След настъпването на значителни финансови загуби започва ликвидация на flyLAL.
- 11 Тъй като счита, че Air Baltic го е изместило от пазара, прилагайки хищническо ценообразуване по някои въздушни маршрути от и към летище Вилнюс, които са били финансирани от отстъпки в полза на Air Baltic от тарифите за летищните услуги, предоставяни от летище Рига (Латвия), на 22 август 2008 г. flyLAL предявява пред *Vilniaus apygardos teismas* (Окръжен съд Вилнюс, Литва) срещу Air Baltic и летище Рига иск за обезщетение в размер на 57 874 768,30 EUR на вреди, за които се твърди, че са причинени от антиконкурентното им поведение. FlyLAL също така твърди, че след като по този начин е било изместено от пазара, Air Baltic е пренасочило по-голяма част от полетите от и към летище Вилнюс към международното летище в Рига. ŽIA Valda и VA Reals, акционери на flyLAL, са встъпили в главното производство в подкрепа на последното.

- 12 Както е видно от акта за преюдициално запитване, в рамките на производство, отделно от главното, Latvijas Republikas Konkurences padome (Орган за защита на конкуренцията на Република Латвия) с решение от 22 ноември 2006 г. приема, че системата на намаления, въведена от 1 ноември 2004 г. от летище Рига и която предвижда достигащи до 80 % отстъпки от цената на услугите по излитане, кацане и осигуряване на безопасност на самолетите, нарушава член 82, втора алинея, буква в) ЕО, понастоящем член 102, втора алинея, буква в) ДФЕС, и разпорежда посоченото летище да преустанови тази практика. Двама въздушни превозвачи, единият от които е Air Baltic, са се възползвали от тази система.
- 13 С решение от 27 януари 2016 г. Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд Вилнюс) уважава частично исквете на flyLAL, като постановява Air Baltic да му заплати сумата от 16 121 094 EUR като обезщетение за вреди, заедно с лихви за забава в годишен размер 6 %. Той обаче отхвърля иска на flyLAL в частта, в която е предявен срещу летище Рига, както и исквете на ŽIA Valda и VA Reals.
- 14 Тъй като летище Рига и Air Baltic повдигат пред Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд Вилнюс) възражение за липса на международна компетентност на литовските съдилища да разгледат спора по главното производство, в посоченото решение този съд най-напред е изтъкнал, че посоченият въпрос вече е бил решен от Lietuvos apeliacinis teismas (Апелативен съд, Литва) с решение от 31 декември 2008 г.
- 15 В това решение Lietuvos apeliacinis teismas (Апелативен съд, Литва), с което се отхвърлят жалбите на летище Рига и Air Baltic срещу определение на Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд Вилнюс) от 25 септември 2008 г., с което като временни обезпечителни мерки се налага възбрана върху недвижими вещи, съответно заповед върху движими вещи, както и върху имуществени права на Air Baltic и на летище Рига, също така е било установено, че литовските съдилища са компетентни да се произнесат по спора по главното производство на основание член 5, точки 3 и 5 от Регламент № 44/2001. По отношение на посоченото решение е подадено искане за признаване и изпълнение в Латвия пред Augstākās tiesas Senāts (Върховен съд, Латвия), във връзка с което посочената юрисдикция е поставила на Съда преюдициалния въпрос, по който е постановено решението от 23 октомври 2014 г., flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319).
- 16 Впоследствие Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд Вилнюс) констатира, че литовските съдилища черпят компетентност от член 5, точки 3 и 5 от Регламент № 44/2001, доколкото, от една страна, антиконкурентното поведение, причинило вреда на flyLAL, и по-специално прилагането на хищническо ценообразуване, съгласуването на часовете на полетите, незаконната реклама, спирането на директни полети, както и прехвърлянето на потока от пътници към международното летище в Рига, са извършени в Литва, и от друга страна, Air Baltic е действало в Литва чрез своя клон.
- 17 FlyLAL, летище Рига и Air Baltic, както и ŽIA Valda и VA Reals обжалват решението от 27 януари 2016 г. на Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд Вилнюс) пред запитващата юрисдикция, а именно Lietuvos apeliacinis teismas (Апелативен съд, Литва).
- 18 Този съд припомня, че от решението от 23 октомври 2014 г., flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319), е видно, че спорът по главното производство е с граждански и търговски характер и че той попада в обхвата на Регламент № 44/2001. За сметка на това той изразява съмнения относно тълкуването на член 5, точки 3 и 5 от Регламент № 44/2001. Той уточнява, че на този етап от производството негово задължение е да провери компетентността си съгласно член 782 от Гражданско-процесуалния кодекс.

- 19 Що се отнася до понятието „мястото, където е настъпило вредоносното събитие“, предвидено в член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, запитващата юрисдикция, след като припомня практиката на Съда, съгласно която това понятие се отнася както до мястото на настъпване на вредата, така и до мястото на настъпване на събитието, причинило вредата, приема, първо, че определянето на мястото на настъпване на вредоносното събитие е свързано с трудности, тъй като в случая действията, които могат заедно или самостоятелно да доведат до вреда, са извършени в различни държави членки, а именно в Литва и в Латвия.
- 20 Във връзка с това тя уточнява, че безспорно Air Baltic е ползвало намаления до 80 % от цените на услугите, предоставяни от летище Рига. Тази система на намаления е довела до приемането на решение на Органа за защита на конкуренцията на Република Латвия от 22 ноември 2006 г., с което се установява нарушение на член 82, втора алинея, буква в) ЕО, понастоящем член 102, втора алинея, буква в) ДФЕС. Според ответниците по главното производство тези намаления се основават на нормативни актове, издадени от латвийските органи, като те са били прилагани само в Латвия, по-специално чрез прилагането на посочените намаления, предоставянето на услуги на летище Рига и извлечената от Air Baltic полза. flyLAL обаче твърди, че тази система на намаления, която представлява злоупотреба с господстващо положение, се основава на антиконкурентно споразумение, сключено между ответниците в главното производство в нарушение на член 81 ЕО, понастоящем член 101 ДФЕС. Според него благодарение на извлечената от това споразумение полза и на практикуваното кръстосано субсидиране Air Baltic е било в състояние да извършва антиконкурентни действия на летище Вилнюс, включително хищническо ценообразуване и операции, свързани със съгласуването на часовете на полети, с незаконна реклама и спиране на полети, след като flyLAL се е било оттеглило от съответния пазар. Според него по този начин твърдяната вреда е възникнала в Литва.
- 21 Второ, що се отнася до мястото на настъпване на вредата, запитващата юрисдикция подчертава, че вредата, която се твърди, че е претърпяло flyLAL, се изразява в загуба на приходи за периода 2004—2008 г. на пазара на въздушните превози от и до летище Вилнюс. Във връзка с това посочената юрисдикция си задава въпроси относно начина, по който следва да квалифицира тази вреда, както и относно мястото на настъпването ѝ, като се има предвид практиката на Съюза по отношение на вреди, когато те са само имуществени загуби, съдържаща се в решения от 19 септември 1995 г., *Marinari* (C-364/93, EU:C:1995:289), от 10 юни 2004 г., *Kronhofer* (C-168/02, EU:C:2004:364), и от 16 юни 2016 г., *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449).
- 22 На трето място, посочената юрисдикция си задава въпроси относно тълкуването на понятието „дейност на клон“ по смисъла на член 5, точка 5 от Регламент № 44/2001.
- 23 В това отношение тя няма съмнения, че клонът на Air Baltic в Литва, чиято дейност се изразява в международен въздушен превоз на пътници, на товари и пратки, отговаря на установените от практиката на Съда изисквания, за да бъде квалифициран като „клон“ по смисъла на посочения член. Тя също така отбелязва, че от устава на този клон е видно, че той е разполагал с правомощието да определя цените на полетите на Air Baltic от и до летище Вилнюс. Според тази юрисдикция обаче няма данни, от които да се установява, че клонът действително е извършвал такова определяне на цените.
- 24 Поради това запитващата юрисдикция иска да установи дали дейността на клона на Air Baltic в Литва би могла да обоснове прилагането на член 5, точка 5 от Регламент № 44/2001.

25 При тези обстоятелства Lietuvos apeliacinis teismas (Апелативен съд, Литва) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Следва ли при обстоятелствата по настоящото дело изразът „мястото, където е настъпило вредоносното събитие“ по член 5, [точка] 3 от [Регламент № 44/2001] да се разбира като мястото, на което ответниците са сключили незаконосъобразното споразумение, нарушаващо член 82 [втора алинея], буква в) ЕО [понастоящем член 102, втора алинея, буква в) ДФЕС], или като мястото, където са извършени действията по използване на финансовата облага, получена по силата на това споразумение, чрез прилагане на хищническо ценообразуване (кръстосано субсидиране) на едни и същи съответни пазари в конкуренция с ищеца?
- 2) Може ли по настоящото дело вредата (загуба на приходи), понесена от ищеца поради посочените незаконосъобразни действия на ответниците, да се счита за вреда по смисъла на член 5, [точка] 3 от [Регламент № 44/2001]?
- 3) Следва ли при обстоятелствата по настоящото дело дейността на клон на Air Baltic в Република Литва да се счита за „дейност на клон“ по смисъла на член 5, [точка] 5 от [Регламент № 44/2001]?”.

По преюдициалните въпроси

Предварителни бележки

- 26 За да се отговори на поставените въпроси, важно е да се припомни, че единствено като отклонение от закрепеното в член 2, параграф 1 от Регламент № 44/2001 общо правило, че спорът е подсъден на съдилищата в държавата членка, на чиято територия е местоживеенето на ответника, в глава II, раздел 2 от този регламент са предвидени някои хипотези на специална компетентност, сред които е тази по член 5, точки 3 и 5 от посочения регламент. Тъй като както компетентността на юрисдикциите по мястото, където е настъпило вредоносното събитие по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, така и тази на мястото, на което е разположен клонът, агенцията или друг вид представителство, за спорове, произтичащи от тяхната дейност по смисъла на член 5, точка 5 от същия регламент, представляват правила за специална компетентност, те трябва да подлежат на самостоятелно и стриктно тълкуване, като не се допуска тълкуване, което излиза извън изрично предвидените в този регламент хипотези (вж. в този смисъл, относно дейността на клон, решение от 22 ноември 1978 г., Somafer, 33/78, EU:C:1978:205, т. 7 и 8, както и, относно деликтната отговорност, решение от 16 юни 2016 г., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, т. 25 и цитираната съдебна практика).
- 27 Съгласно постоянната съдебна практика тези правила за специална компетентност, установени в член 5, точки 3 и 5 от посочения регламент, се основават на наличието на особено тясна връзка между спора и съдилищата, пред които той може да бъде поставен за разглеждане, която обосновава предоставянето на компетентност на тези съдилища за целите на доброто правораздаване и надлежната организация на процеса (вж. в този смисъл, относно дейността на клон, решения от 22 ноември 1978 г., Somafer, 33/78, EU:C:1978:205, т. 7 и от 6 април 1995 г., Lloyd's Register of Shipping, C-439/93, EU:C:1995:104, т. 21, а относно деликтната отговорност — решения от 16 юни 2016 г., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, т. 26 и от 17 октомври 2017 г., Bolagsupplysningen и Ilsjan, C-194/16, EU:C:2017:766, т. 26).
- 28 Що се отнася по-специално до понятието „място, където е настъпило вредоносното събитие“, употребено в член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, от съдебната практика е видно, че то се отнася едновременно до мястото на настъпване на вредата и до мястото на настъпване на

събитието, причинило тази вреда, поради което ищецът може по свой избор да предяви иск срещу ответника пред съда в едното или другото място (вж. по-специално решения от 19 април 2012 г., Wintersteiger, C-523/10, EU:C:2012:220, т. 19, от 28 януари 2015 г., Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, т. 45 и от 16 юни 2016 г., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, т. 28 и цитираната съдебна практика).

29 Именно в светлината на тези съображения следва да се отговори на поставените въпроси.

По втория въпрос

- 30 С втория поставен въпрос, който следва да се разгледа на първо място, запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на иск за обезщетение на вреда, причинена от антиконкурентно поведение, загубата на приходи, които пострадалият твърди, че е претърпял от това поведение, може да представлява вреда, която позволява да се обоснове компетентността на съдилищата на държавата членка по „мястото, където е настъпило вредоносното събитие“. Доколкото запитващата юрисдикция също така сочи настъпването на такава вреда, този въпрос съгласно припомнената в точка 28 от настоящото решение съдебна практика следва да се разбира като отнасящ се по-специално до определяне на мястото на настъпване на вредата.
- 31 Както припомня генералният адвокат в точка 37 от заключението си, следва да се прави разлика между първоначалната вреда, произтичаща пряко от вредоносното събитие, чието място на настъпване може да обоснове компетентността с оглед на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, и последващите неблагоприятни последици, които не биха могли да обосноват предоставянето на компетентност съгласно тази разпоредба.
- 32 Във връзка с това в точки 14 и 15 от решение от 19 септември 1995 г., Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289), Съдът е постановил, че понятието „мястото, където е настъпило вредоносното събитие“ не може да се тълкува разширително, така че да обхване всяко място, на което могат да бъдат усетени неблагоприятните последици от събитие, което вече е причинило вреда, действително настъпила на друго място. Следователно Съдът е уточнил, че това понятие не може да бъде тълкувано като включващо мястото, където пострадалото лице твърди, че е понесло имуществена вреда, до която е довела първоначална вреда, настъпила и понесена от него в друга държава.
- 33 При тези обстоятелства с въпроса си запитващата юрисдикция иска да установи, на първо място, дали твърдяната от flyLAL загуба на приходи може да бъде квалифицирана като „първоначална вреда“ по смисъла на тази съдебна практика, или, ако тя представлява единствено последваща имуществена вреда, дали не може сама по себе си да обоснове прилагането на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001.
- 34 Както е видно от материалите по делото, с които разполага Съдът, и след преценката на фактите, която следва да се извърши от запитващата юрисдикция, твърдяната от flyLAL загуба на приходи се изразява в загуби, които се твърди, че са настъпили в резултат на затруднението да извършва рентабилни полети от и до летище Вилнюс, в резултат на прилагането от Air Baltic хищническо ценообразуване, което е било финансирано благодарение на намаленията на летищните такси, от които преди това се е ползвало Air Baltic, чрез антиконкурентно споразумение, сключено с летище Рига. В случая, както flyLAL поддържа в съдебно заседание, става дума по-специално за спад в продажбите по въздушни маршрути от и до летище Вилнюс, които са били засегнати от това поведение.

- 35 Съдът вече е постановил в рамките на твърдяно нарушение на забраната за препродажба извън дадена мрежа за селективна дистрибуция, извършено с предлагането на стоки, които са предмет на тази мрежа, на функциониращи интернет сайтове, че намаляването на обема на продажбите и последвалата от това загуба на печалби, които одобреният дистрибутор е претърпял, представляват вреда, която е от естество да обоснове прилагането на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 (вж. в този смисъл решение от 21 декември 2016 г., *Concurrence*, C-618/15, EU:C:2016:976, т. 33 и 35).
- 36 Също така следва да се приеме, че загубата на приходи, която по-специално се изразява в спад в продажби, за който се твърди, че е настъпил вследствие на антиконкурентно поведение, противоречащо на членове 101 ДФЕС и 102 ДФЕС, би могла да бъде квалифицирана като „вреда“ за целите на прилагането на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, което по принцип позволява да се обоснове компетентност на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е настъпило вредоносното събитие.
- 37 Вторият въпрос цели да установи мястото на настъпване на тази вреда.
- 38 От акта за преюдициално запитване е видно, че от една страна, твърдяното антиконкурентно поведение на ответниците по главното производство се е отнасяло до пазара на въздушните превози от и до летище Вилнюс, което е довело според flyLAL до нарушение на конкуренцията в рамките на този пазар. От друга страна, това поведение би могло да причини вреда на flyLAL.
- 39 В случая и що се отнася до претърпените от въздушния превозвач загуби при полети от и до столицата на държавата членка, в която е установено посоченото дружество, за основно засегнат трябва да се счита пазарът на посочената държава членка, на който посоченото дружество извършва основната част от дейностите по продажби, свързани с тази полети, а именно литовският пазар.
- 40 Когато засегнатият от антиконкурентното поведение пазар се намира в държавата членка, на чиято територия се претендира, че е настъпила твърдяната вреда, следва да се приеме, че за целите на прилагането на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 мястото на настъпване на вредата се намира в тази държава членка. Това решение, основано на съответствието на тези два елемента, всъщност отговаря на целите за близост и предвидимост на правилата за компетентност, доколкото, от една страна, съдилищата на държавата членка, в която е засегнатият пазар, се намират в най-добра позиция за разглеждането на такива искове за обезщетения, и от друга страна, икономическият оператор, който има антиконкурентно поведение, основателно би могъл да очаква да бъде призван в съдилищата на мястото, където това поведение е нарушило правилата за здравословна конкуренция.
- 41 Освен това, както посочва генералният адвокат в точка 52 от заключението си, такова определяне на мястото на настъпване на вредата съответства на изискванията за съгласуваност, предвидени в съображение 7 от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II) (ОВ L 199, 2007 г., стр. 40), доколкото в член 6, параграф 3, буква а) от този регламент в случай на искове за обезщетения за вреди, произтичащи от ограничаване на конкуренцията, приложимото право е това на държавата, чийто пазар е или е вероятно да бъде увреден.
- 42 Предвид факта, че спорът по главното производство включва няколко ответници, следва освен това да се припомни, че това основание за компетентност също така се прилага в случай на няколко причинители на вреда, доколкото член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 позволява да се установи компетентността на даден съд съгласно мястото на настъпване на твърдяната вреда по отношение на всички лица, за които се твърди, че са отговорни, при условие че тя е настъпила в района на сезирания съд (вж. в този смисъл решение от 3 април 2014 г., *Hi Hotel HCF*, C-387/12, EU:C:2014:215, т. 40).

- 43 С оглед на тези съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на иск за обезщетение на вреда, причинена от антиконкурентно поведение, „мястото, където е настъпило вредоносното събитие“ в случай като този по главното производство по-специално е мястото на настъпване на загубата на приходи, изразяваща се в спад в продажбите, т.е. мястото на пазара, който е засегнат от посоченото поведение и на който пострадалото лице твърди, че е претърпяло тези загуби.

По първия въпрос

- 44 Въпреки че формулировката на първия въпрос засяга прила хищническото ценообразуване, което има отношение към член 102 ДФЕС, той също така обхваща хипотезата на сключено по-рано антиконкурентно споразумение, противоречащо на член 101 ДФЕС.
- 45 С този въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на иск за обезщетение на вреда, причинена от антиконкурентно поведение, понятието „място, където е настъпило вредоносното събитие“ може да се разглежда като мястото на сключване на антиконкурентно споразумение, противоречащо на член 101 ДФЕС, или като мястото, където са извършени действията по използване на финансовата облага, получена по силата на това споразумение, което по-специално се изразява в хищническо ценообразуване, представляващо злоупотреба с господстващо положение съгласно член 102 ДФЕС.
- 46 Най-напред следва да се отбележи, както беше припомнено и в точка 28 от настоящото съдебно решение, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 предоставя на ищеца възможността да сезира или съда по мястото на настъпване на вредата, или този по мястото на събитието, причинило вредата, така че даден съд да може да бъде законосъобразно сезиран въз основа на едно от тези две основания за компетентност.
- 47 В случая особеното в делото по главното производство е, че има поредица от събития, всяко едно от които би могло само по себе си да представлява твърдяното „събитие, причинило вредата“, като хипотеза, при която вредата е резултат от взаимодействието между тези събития, все пак продължава също да бъде възможна. Така запитващата юрисдикция се позовава, от една страна, на антиконкурентното поведение, в рамките на което летище Рига е предоставяло преференциални отстъпки на Air Baltic, свързани с услугите по излитане, кацане и осигуряване на безопасност на самолетите, което е засилило господстващото му положение на пазара на въздушните превози от и до международното летище в Рига, както и на антиконкурентно споразумение, за което се твърди, че е сключено за тази цел между посоченото летище и Air Baltic, и от друга страна, на извършените действия по използване на произтичащата от посоченото споразумение финансова облага, по-специално чрез прилагането от Air Baltic на хищническо ценообразуване по отношение на някои полети от и до летище Вилнюс. Тъй като в делото по главното производство се твърди, че съществува незаконосъобразно споразумение на основание член 101 ДФЕС, хищническото ценообразуване би могло да се ограничи до изпълнението на това споразумение или би могло на свой ред да представлява самостоятелно нарушение на основание член 102 ДФЕС.
- 48 С оглед на тези изключително сложни обстоятелства, конкретното определяне на мястото на събитието, причинило вредата, зависи по-специално и от въпроса дали твърдяното антиконкурентно поведение представлява антиконкурентно споразумение на основание член 101 ДФЕС и/или злоупотреба с господстващо положение на основание член 102 ДФЕС.

- 49 Без да се засягат проверките, които трябва в случая да направи запитващата юрисдикция относно връзката между различните разглеждани антиконкурентни поведения, следва да се отбележи, че доколкото от фактическите обстоятелства по делото по главното производство следва, че антиконкурентното споразумение, което се твърди, че е било сключено в нарушение на член 101 ДФЕС, представлява събитие, причинило твърдяната вреда, предоставяне, съгласно „мястото на събитието, причинило вредата“ и по отношение на всички страни по това споразумение, на компетентност за разглеждане на вреда, за която се твърди, че е причинена от споразумението, може съгласно член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 да се извърши в полза на съда по мястото, на което споразумението е било сключено окончателно (вж. в този смисъл решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 50). В този случай мястото на сключване на твърдяното антиконкурентно споразумение може да бъде определено като намиращо се в Латвия.
- 50 Такова решение би трябвало също така да се приеме, ако се установи, че прилаганото от Air Baltic хищническо ценообразуване при някои полети от и до летище Вилнюс се е ограничавало до действия по изпълнение на това споразумение.
- 51 Напротив, ако хищническото ценообразуване представлява самостоятелно нарушение на член 102 ДФЕС, съдът по мястото, на което е било осъществено съответното антиконкурентно поведение, би бил компетентен на основание член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001.
- 52 Всъщност, за разлика от вреда, произтичаща от незаконен картел между различни участници, събитието, причинило вредата в случай на злоупотреба с господстващо положение, не се основава на дадено споразумение, а се изразява в изпълнението на тази злоупотреба, т.е. в действия, предприети от господстващото предприятие за нейното прилагане на практика, по-специално чрез предлагане и прилагане на хищническо ценообразуване на съответния пазар.
- 53 В случай че събитията, които са в основата на делото по главното производство, представляват част от обща стратегия, целяща изместването на flyLAL от пазара на въздушни превози от и до летището във Вилнюс и способстваща едновременно с това за настъпването на твърдяната вреда, запитващата юрисдикция трябва да установи събитието, което е от особено значение за прилагането на тази стратегия в рамките на разглежданата по главното производство поредица от събития.
- 54 Тъй като посочената проверка ще бъде извършена само за установяване на връзките с държавата на този съд, обосноваваща компетентността му по силата на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 (решение от 16 юни 2016 г., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, т. 44), като запитващата юрисдикция трябва да се ограничи в това отношение до разглеждане *prima facie* на спора, без да се произнася по същество, доколкото, както всъщност посочи генералният адвокат в точки 89—92 от заключението си, определянето на елементите на деликтната гражданска отговорност, сред които е събитието, причинило вредата, попада в обхвата на приложимото национално право.
- 55 Всъщност решение, което поставя идентифицирането на връзката в зависимост от критерии за преценка, които произхождат от националното материално право, би било в противоречие с целта за правна сигурност, след като противоправното деяние, което дадено лице е извършило в държава членка, различна от тази на сезираната юрисдикция, в зависимост от приложимото право би могло да бъде или да не бъде квалифицирано като събитие, причинило вредите, за целите на предоставянето на компетентност по член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 (решение от 16 май 2013 г., Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, т. 35).
- 56 Както обаче посочва генералният адвокат в точка 96 от заключението си, изборът на конкретно събитие като релевантно за целите на установяване на съдебната компетентност предотвратява наличието на множество компетентни съдилища. Това е в съзвучие със специалната

компетентност, предвидена в член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, и предполага необходимостта от ограничително тълкуване, като същевременно позволява по-голяма степен на предвидимост.

- 57 С оглед на тези съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на иск за обезщетение на вреда, причинена от антиконкурентно поведение, понятието „място, където е настъпило вредоносното събитие“ може да се разглежда като мястото на сключване на антиконкурентно споразумение, противоречащо на член 101 ДФЕС, или като мястото, където е предлагано и прилагано хищническо ценообразуване, ако тези практики са представлявали нарушение съгласно член 102 ДФЕС.

По третия въпрос

- 58 С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска от Съда да се произнесе по тълкуването на понятието „спорове, произтичащи от дейността на клон“ по смисъла на член 5, точка 5 от Регламент № 44/2001, при обстоятелства като разглежданите по главното производство.
- 59 В това отношение следва да се припомни, че Съдът е установил два критерия, които определят дали даден иск по отношение на дейността на клон е свързан с определена държава членка. На първо място, понятието „клон“ предполага съществуването на център на стопанска дейност, който за външния свят се явява трайно продължение на организацията майка. Този център трябва да има управление и да е материално оборудван за сключване на сделки с трети страни, така че последните да не трябва да се обръщат пряко към организацията майка. На второ място, спорът трябва да се отнася до действия, свързани с дейността на този клон, или до поети от него задължения от името на организацията майка, когато тези задължения трябва да се изпълнят в държавата, в която се намира този клон (вж. в този смисъл решение от 19 юли 2012 г., Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, т. 48 и цитираната съдебна практика).
- 60 Според запитващата юрисдикция няма съмнение, че в случая са изпълнени изискванията на първия критерий, така както те са установени от съдебната практика. Посочената юрисдикция иска само да установи дали в рамките на разглеждането на втория критерий спорът по главното производство се отнася до „дейността“ на клона, който Air Baltic има в Литва.
- 61 В това отношение посочената юрисдикция отбелязва, че ако съгласно устава му този клон разполага с правомощие да установява търговски отношения с трети страни, и по-специално да определя цените на своите услуги, няма данни, от които да се установява, че клонът действително е определял цените на полетите на пазарите, имащи отношение към главното производство. Освен това той не е водил счетоводство, отделно от това на организацията майка.
- 62 Тъй като представлява отклонение от закрепеното в член 2, параграф 1 от Регламент № 44/2001 общо правило за компетентност, член 5, точка 5 от същия регламент трябва да се тълкува стриктно, както беше припомнено в точка 26 от настоящото съдебно решение.
- 63 Следователно, както отбелязва генералният адвокат в точки 137 и 142 от заключението си, в случай на деликтни искове, за да произтича спорът от дейността на клона, последният трябва действително да участва в някои от действията, съставляващи гражданския деликт.
- 64 В настоящия случай запитващата юрисдикция следва да установи евентуалната роля на клона на Air Baltic при осъществяване на твърдяното антиконкурентно поведение. С оглед на данните в акта за преюдициално запитване тя трябва по-специално да провери дали извършените от този

клон дейности представляват действително актове на предлагане и прилагане на твърдяното хищническо ценообразуване и дали това участие в твърдяната злоупотреба с господстващо положение е достатъчно значително, за да бъде считано за израз на тясна връзка със спора по главното производство.

- 65 Що се отнася до обстоятелството, че клонът на Air Baltic не е изготвял счетоводни документи, отделни от тези на дружеството майка, следва да се отбележи, че този факт не представлява релевантен критерий, за да се установи дали клонът действително е участвал в хищническото ценообразуване, в което flyLAL упреква Air Baltic.
- 66 С оглед на тези съображения на третия въпрос следва да се отговори, че член 5, точка 5 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че понятието „спорове, произтичащи от дейността на клон“ включва иск за обезщетяване на вреда, за която се твърди, че е причинена от злоупотреба с господстващо положение, и която се изразява в хищническо ценообразуване, когато клон на предприятие с господстващо положение действително и значително е участвал в тази представляваща злоупотреба практика.

По съдебните разноски

- 67 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

- 1) Член 5, точка 3 от Регламент (ЕО) № 44/2001 от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на иск за обезщетение на вреда, причинена от антиконкурентно поведение, „мястото, където е настъпило вредоносното събитие“ в случай като този по главното производство по-специално е мястото на настъпване на загубата на приходи, изразяваща се в спад в продажбите, т.е. мястото на пазара, който е засегнат от посоченото поведение и на който пострадалото лице твърди, че е претърпяло тези загуби.
- 2) Член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на иск за обезщетение на вреда, причинена от антиконкурентно поведение, понятието „място, където е настъпило вредоносното събитие“ може да се разглежда като мястото на сключване на антиконкурентно споразумение, противоречащо на член 101 ДФЕС, или като мястото, където е предлагано и прилагано хищническо ценообразуване, ако тези практики са представлявали нарушение съгласно член 102 ДФЕС.
- 3) Член 5, точка 5 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че понятието „спорове, произтичащи от дейността на клон“ включва иск за обезщетяване на вреда, за която се твърди, че е причинена от злоупотреба с господстващо положение, и която се изразява в хищническо ценообразуване, когато клон на предприятие с господстващо положение действително и значително е участвал в тази представляваща злоупотреба практика.

Подписи